

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. IV. An Objectum Fidei debeat esse Obscurum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

interrogatus à Discipulis de tempore consummationis mundi & adventus iudicis, respondit: *De die illo vel hora nemo scit, neque Angeli in celo, neque Filius.* Et tamen ipse illum optime nōverat. Item *Joan. 7.* fratribus seu cognatis argentibus: *Transi hinc, & vade in Judæam.* Hierosolymam scilicet, velut ad theatrum mundi, ut & Discipuli sui seu studiosi doctrinæ tuæ, qui ibi sunt, videant opera tua, quæ facis &c. *manifesta te ipsum mundo;* respondit Christus: *Tempus meum nondum advenit &c. Vos ascendite ad diem festum, ego autem non ascendo ad diem festum istum.* Et tamen, ut ascenderunt fratres ejus, tunc & ipse ascendit ad diem festum. Eadem restrictione usus videtur Raphael angelus *Tobiæ*, dum rogatus, *de qua domo, aut de qua tribu es tu,* respondit: *Azarias Anania magni filius;* & ante respondens *Tobiæ* Juniori dixerat se esse ex filio *Israel.*

23.
Quo sensu
Christus
verè dixit
se non
scire diem
iudicij.

Resp. Christum *Marci 13.* (ut alias expositiones omittam) loqui velut legatum ad nos missum: legatus autem verè dicit, se non scire, etiam ex mente petentium, qui celerentur solum rogare communicationem scientiæ, quam interrogatus communicare potest, qui non habet in commissione ut communicet, sed potius ut occultet. Quod ex circumstantijs satis poterat deprehendi; uti & quod Christum aliàs non lateret dies & hora iudicij, quæ omnia ad diem illum & horam prædixerat. Ideoque rursum *Act. 1.* de illo die interrogatus fuit, & interrogantium curiositatem repulsi, dicens: *Non est vestrum (subindicans satis, esse suum) nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate.*

Item se non
ascendere
ad diem
festum; ad
quem tamen
ascen-
dit.

Similiter *Joan. 7.* Christus verè dixit, etiam retento sensu à rogantibus proposito, se non ascendere, scilicet cum ipsis rogantibus, idque gloriæ suæ & ostentandi sese causâ, prout fratres ejus cupiebant: vel expeditius, quia non ascendit ad diem festum istum, hoc est, ad primum vel secundum diem festivitatis, sed sequentibus diebus, palam ostendens se die festo mediæ parte seu ad medium perducto, puta quarto die, qui est medius septem dierum; vel adhuc facilius explicando *lij non,* ut idem sit, quod *nondum;* prout consonat tum vox Græca, tum quod præmiserat Christus: *Tempus meum nondum advenit;* tum quod pro causa subdit: *Quia meum tempus nondum impletum est.* Unde patet, Christum non fuisse usum restrictione purè mentali, sed verbis verum significatibus, præsertim in ijs circumstantijs.

24.
Quomodo
Raphael
verè dixit
se esse
ex filio
Israel, & A-
nania fi-
lium.

Angelus Raphael sic loquebatur occultando suam personam, quia verè repræsentabat sive referebat aliquem è filiis *Israel*, scilicet *Azariam* filium magni *Ananiae*, viri isto tempore noti, ut patet ex subjectis *Tobiæ* verbis: *De magno genere es tu.* Aut certè sicut comestio & ceteræ actiones Angelorum in corporibus assum-

ptis, sic & verba eorum sunt accipienda, ut signa quorundam posteriorum. Atque ita dixit se esse ex filiis *Israel*, quatenus per affectum & auxilium adest veris Dei cultoribus. Et quia *Azarias* significat adiutorium, & *Ananias* nubem seu divinationem Domini, significat & divinæ providentiæ consilio missum in adiutorium *Tobiæ*; ut explicat *Estius in Notis ad dicitur locum.*

Dices III. Deus sæpe utitur in Scriptura verbis in sensu obvio falsis, & in vero alio obscuris, ut nemo cum possit ullâ ratione assequi, vel conjicere eum subesse, vel rationem illam debere intelligi in alio sensu, quam in eo qui obvius est: ergo etiam potest uti locutione externâ secundum se falsâ, quæ cum alijs tamen per mentem subintellectis sancta, sit vera. Resp. Neg. Antec. quia Deus sic loquendo moraliter esset causa erroris ijs, quos vult se ipsos sibi totos fidere, daretque occasionem dubitandi de cujuscvis Scripturæ sensu, an scilicet non debeat sumi in sensu aliquo, quem nullus potest assequi; sicque vacillaret tota fides nostra, non minus quam si Deus posset mentiri.

QUÆSTIO IV.

An Objectum Fidei debeat esse Obscurum?

Suppono in primis velut omnino indubitatum contra quosdam antiquiores Hæreticos in objecto fidei non requiri evidentiâ, sive non oportere, ut mysteria fidei possint ex ratione ostendi. Quamvis enim varia revelata sint etiam lumine naturæ nota: plurima tamen in Scriptura & Traditione nobis credenda proponuntur, quorum veritas nullatenus ex ratione constat, immo quæ supra captum nostri intellectus sunt. Ut proinde Apostolus *2. ad Cor. 10.* dixerit: *In captivitatē redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* Captivam namque ducitur ingenium, quantumvis excellens & scientijs excellentissimum; dum depositâ humanâ ratiocinatione; simpliciter & humiliter suscipit eâ quæ Christus docuit, nobisque per Ecclesiam credenda proposuit. Cujus quidem captivationis & obedientiæ exempla præfulserunt in *Dionysio Areopagita*, alijque excellentis ingenii & doctrinæ Philosophis ad Christum adductis. Estque hæc fidei laus, ob divinam auctoritatem & respectum assensum præbere firmissimum, etiam ijs, quæ non apparent, utcumque sensus noster carnalis reclamet. Propter quod Apostolus ad *Hebr. II.* fidem dixit esse *argumentum non apparentium.* Qualem fidem in varijs antiquis Patribus præfulsisse, dein multis ibidem confirmat Apostolus.

25.
Credenda
non debent
constare ex
ratione, im-
mo captum
rationis sa-
pe exce-
dunt.

Nec

26. Nec refert, quod in Scriptura & alibi fides dicitur esse lumen quoddam. A quo recens baptizati dicebatur illuminati; & Baptismus ipse apud Veteres Sacramentum illuminationis. Nam fides divina, praesertim Christiana, expehit ignorantiae tenebras, quibus Gentiles & ex parte Judaei erant involuti. Unde lumen dicitur ob infallibilem intellectus nostri instructionem ac directionem in rebus praesertim à sensu remotissimis. Quamvis alioquin omnis notitia, etiam opinativa, lumen quoddam sit, at non semper evidenter ostendens objectum.

Non refert etiam, quod *Eccli. 19.* dicitur: *Qui cito credit, levis est corde.* Nam non nimis cito credimus, qui sufficientia credibilitatis signa habemus, ut potius essemus duri & tardocorde, non credentes testimonio Dei, quae *credibilia facta sunt nimis psal. 92.* quantumvis ea, circa quae Dei testimonium versatur, sint nobis obscura.

27. *Inter scientiam & fidem non est repugnancia quoad habitus, aut quoad habitum minus & actum aliter.* Suppono II. Satis quoque indubitatum esse, quod res quae creditur, possit simul esse quoad habitum evidenter scita; & quae scitur, possit habitualiter esse credita: ut proinde inter habitus fidei & scientiae, item inter habitum fidei & actum scientiae, aut inter habitum scientiae & actum fidei non sit repugnancia. Philosophus namque Gentilis, qui haberet scientiam evidentem de aliquo mysterio, v.g. de existentia Dei, conversus ad fidem non amitteret priorem scientiam, quamvis accipiat tunc fidem, quae potest idem credere. Prout etiam Christiani nonnullos articulos creditos possunt dein evidenti ratione palpare, sine fidei praehabita praesudicio. Neque potest ex ullo capite ostendi apprens ratio repugnantis. Quinimmo habitus infusus fidei ne quidem ipsi habitui vel actui infidelitatis physice repugnat, ut patet ex dictis *Disp. 1. q. 7. m. 74.* Vide etiam *q. 8. n. 86. & seq.* quanto igitur minus repugnat physice habitui vel actui scientifico? Quod etiam extendendum est ad ipsum actum visionis Dei, qui nimirum non repugnat physice fidei habituali; etsi haec sit in patria evacuanda; ob imperfectionem uti statui non congruentem, in quo etiam careret actu proportionato.

28. *Quaestio itaque movetur de actibus fidei & scientiae, an repugnent; adeoque quaeritur, an objectum fidei sic necessario sit obscurum, ut credenti non sit aliunde actu evidens.*

Dico I. Actus fidei de potentia ordinaria non potest simul stare cum visione beatifica, seu notitia intuitiva, quam habent Beati de eadem re. Ita omnes Theologi cum *D. Thoma, D. Bonaventura & Scot.* Et consonat *Augustinus l. 1. Soliloq. c. 7.* Colligitur etiam aperte ex Apostolo *1. ad Cor. 13.* ubi inter alia dicit: *cum autem venerit...* *Serm. Theol. Pars III.*

nerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.

Dixi de potentia ordinaria: an enim sit repugnancia etiam, quoad potentiam absolutam, dubium est. Nam affirmant *Thomista & Scotista* passim (quamvis *Scotus* de hoc nil explicitè determinet) & plures alii, ac novissimè *Lugo a. 2. sect. 2. 2. 81.* Negant passim alii.

Et sanè difficilè est solidum aliquod fundamentum absolutae implicantiae assignare. Quod enim Quidam ajunt eidem intellectui convenire non posse simul plures actus inter se non subordinatos, generaliter loquendo fallum est, etiam naturaliter loquendo. Et ut verum foret connaturaliter; cur id, quælo, repugnabit, Deo potentiam confortante? Quemadmodum de facto facit beatos tam varia intelligere & velle, qui alioquin connaturaliter tota vis intellectiva foret exhaurienda per claram visionem Dei. Nec etiam satis ostenditur, quod Nonnulli assument, per unum actum impediri conditionem essentialiter requisitam ad objectum adherens, quatenus nempe est de essentiali ratione objecti fidei, quod sit non visum privativè, ut loquuntur, id est, quod non sit visum per ullum actum, adeoque sit in intellectu carentia omnis visionis ejusdem objecti. Nam quae facilitate id essentialiter esse requisitum assumitur, potest negari. Minus apprens contradictio est, quam allegant Alii ex evidenti & inevidenti, quasi idem intellectus simul esset evidens & inevidens. Nam id ratione diversorum actuum non implicat: quippe quod nil aliud sit, quam intellectum habere duos actus, per quorum unum, clarum scilicet, significaret evidenter rem, per alterum verò cognosceret non evidenter. Sicut in eodem subjecto sunt albedo & calor, quod quidem per albedinem constituitur album, & non per calorem. Unde absolute loquendo erit intellectus evidens, non autem dici poterit simpliciter non evidens, sed cum addito, quantum est ex parte actus inevidentis, qui etsi habeat non evidentiā, negati-
Solvitur prima implicantia.

amen haec solum remotè subiectatur in intellectu, mediante actu inevidenti. Simili modo si intellectui proponantur duo media, quorum unum convincat, & alterum non, dicitur intellectus convictus simpliciter, & non convictus cum addito tantum, quantum scilicet est ex parte alterius medij. Non rectè quoque refunditur implicantia in superfluitatem: haec enim non fundat repugnantiam essentialē, & in ordine ad potentiam absolutam.

Insper non rectè repugnancia fundatur in hoc, quod visio contineat eminenter omnem perfectionem actus fidei, non possit autem forma produci in subjecto jam actuato per formam, quae formaliter vel eminenter contineat atque perfectionem,
Solvitur secunda.

Insper non rectè repugnancia fundatur in hoc, quod visio contineat eminenter omnem perfectionem actus fidei, non possit autem forma produci in subjecto jam actuato per formam, quae formaliter vel eminenter contineat atque perfectionem,
Solvitur tertia.

Insper non rectè repugnancia fundatur in hoc, quod visio contineat eminenter omnem perfectionem actus fidei, non possit autem forma produci in subjecto jam actuato per formam, quae formaliter vel eminenter contineat atque perfectionem,
Solvitur quarta.

Insper non rectè repugnancia fundatur in hoc, quod visio contineat eminenter omnem perfectionem actus fidei, non possit autem forma produci in subjecto jam actuato per formam, quae formaliter vel eminenter contineat atque perfectionem,
Solvitur quinta.

nem; ob quod nequit calidum ut suo agere in calidum ut quatuor. Nam visio pariter continet perfectionem notitiæ claræ abstractivæ, & tamen Angeli videntes Deum, cognoscunt simul eundem abstractivè clarè in creaturis. Et Christus, qui videbat Matrem in verbo, eandem percipiebat sensu, & intellectuali notitiâ per sensum generatâ. Quare illud de actuatione formæ, non habet locum in intentionalibus, esto haberet in alijs physicis formis. Et ut haberet etiam in intentionalibus locum de potentia ordinaria, saltem non de potentia absoluta.

31. Solvitur de hinc implicantia allegata à Lugo.

Denique non rectè Lugo supra essentialem repugnantiam fundat in defectu motivi sufficientis (quod utique essentialiter requiritur) quasi videlicet implicet intellectum moveri ad cognoscendam veritatem per medium fidei, ubi perfectè eandem possidet per claram visionem: adeo ut motivum fidei non habeat vim movendi ad assensum, nisi stante indigentia intellectus aliunde non possidentis objectum. Sicut implicat voluntatem desiderare seu sperare, quod perfectè possidet, aut ad illud obtinendum media adhibere. Contrà enim facit, quod cum perfectè visione, adeoque possessione veritatis objecti, stet immediata ejusdem notitiâ abstractivâ clarâ; immo cum visione creata in verbo, visio ejusdem extra verbum, quid ni ergo de absoluta potentia possit stare assensus immediatè elicitus ob auctoritatem Dei? Ex quo nil aliud sequeretur, quàm quod eadem res esset ratione diversorum actuum intentionaliter præsens intellectui, partim secundum speciem propriam, partim secundum species alienas; potest autem idem objectum multipliciter uniri intellectui; uti multipliciter attingi & præsens sibi. Quare si similiter idem objectum posset à voluntate dupliciter possideri, posset uno modo possessum, adhuc desiderari alio modo possidendum. Et dum visio Deo tenderet intellectus in ipsum per fidem, esto (quod Lugo supponit, & falsum est, certè non necessarium) mediantibus præmissis, quæreret intellectus ipsum novo titulo & modo simili præsentem sibi, scilicet secundum species alienas & mediante revelatione.

32. Alius fidei & notitiæ naturalis intuitiva aut propriè scientifica connaturaliter non consistunt in eodem.

Dico II. Assensus fidei connaturaliter non consistit cum naturali notitiâ intuitiva aut propriè scientifica. Ita Scotus d. 2. q. 9. unic. D. Thomas q. 1. a. 5. Lorca & plurimi alii, & quoad notitiâ saltem intuitivam excludentem omnem formidinem etiam Lugo d. 2. sect. 2. n. 74. contrà plures alios præsertim Recentiores.

Probatur ex scriptura, nisi non efficaciter.

Conclusio solet probari ex Scriptura ad Hebr. 11. ubi Fides describitur argumentum non apparentium. Et quamvis hoc Alii explicent fidei competere, partim quatenus objecta ex parte fidei seu per fidem ipsam non sunt evidentia: partim quatenus fi-

des non exigit rei visionem, quin potius ordinariè est circa ea quæ non videntur, quamvis etiam circa alia versari possit, ut hoc sit accumulativè, non exclusivè dictum: favet nihilominus intellectum, uti sonat, & maxime Accedentibus dictis Patrum. Ex quibus.

Probatut Conclusio II. Nam Augustinus Tract. 40. in Joan. ait: Quid est enim fides nisi credere quod non vides. Et Tract. 68. Fides autem, quæ eorum, quæ Deum visuri sunt, quamdiu peregrinantur, corda mundantur, quod non videt, credit: nam si videt, non est fides. Et Tract. 79. Nescio, an credere dicendus sit quisque quod videt. Chrysostomus Hom. 22. in Epist. ad Hebr. Si fides, inquit, est argumentum eorum, quæ non videntur, quid est quod vultis videre, ut excusatis à fide? Gregorius Hom. 26. in Evang. Fides, inquit, eorum, quæ non videntur, jam fidem non habent, sed agnitionem. Bernardus lib. 5. de Considerat. c. 3. Dicit, quod fides est voluntaria quædam certæ præbatio necdum propalata veritatis. Similiter Patres supponentes non credi quod videtur vel scitur, ad explicandum illud Joan. 20. Quia vidisti me Thoma, credidisti, dicunt ipsum aliud vidisse, aliud credidisse. Quæ Auctoritates expressius favent Conclusioni, quatenus loquitur de notitiâ intuitiva: conantur nihilominus Alii eas explicare.

33. Et ratio Patrum.

Probari solet III. ratione à diversis diversâ, ut ostendant intrinsecam inter illos actus repugnantiam. Sed ineffaciter, ut facile patebit consideranti quæ dicta sunt n. 29. & seqq. Quare mihi non apparet, esse incompatibilitatem intrinsecam ex natura vel essentia actuum; Qualis est tantum inter actus opposito seu contradictorio modo tendentes in idem objectum, v. g. inter assensum & dissensum, amorem & odium ejusdem objecti: non autem apparet esse inter notitiâ clarâ, quæ scitur objectum per medium evidens, & notitiâ obscurâ, quæ idem noscitur per medium inevidens, quæ diversæ rationes seu media possunt sufficientissimè simul proponi eidem intellectui, adeoque posset intellectus, quantum est ex natura actuum, simul per illos tendere in objectum.

34. Rationes diverse allegantur, ut probetur intrinseca repugnantia, quæ non videtur subsistere.

Ratio igitur referenda videtur in ipsam conditionem nostri intellectus, qui teste experientiâ, dum omnino evidenter palpat veritatem objecti, non solet attendere ad motiva, quæ eandem obscure probent; eò quod nimirum sit plenè quietus, seu sit perfectè ei satisfactum per notitiâ evidentem, quæ tenet & quasi possidet veritatem objecti. Unde etiam si clarè quis rem videat, non solet attendere ad testimonium hominis de eadem, et si aliàs propter illud solum judicaret illam ita se habere.

35. Ratio An- tonii.

Respon-

Responsio
Coninck
resoluitur.

Respondet Coninck *disp. 11. dub. 1.* disparitatem assignans inter fidem humanam & divinam, quod humana nil perfectionis aut certitudinis novae superaddat actui evidenti, prout tamen superaddit fides divina, utpote certior omnino notitia evidenti. Verum quidem id sit de majori fidei divinae certitudine (quae non ab omnibus absolute admittitur, & postea à nobis tractabitur) experientia docet intellectum habitum omnimodae evidenti non attendere ad fundamenta obscura, veluti perfecte quietatum: quod etiam currit, etsi accedat motivum fidei divinae. Auctoritates quoque de fide divina expressè agunt, dum eam insinuant cum evidenti notitia incompatibilem.

Nihilominus fatendum, contrariam sententiam non parum esse verosimilem: cum Auctoritates non omnino convincant: ratio quoque efficax, difficulter apparat, cur sicut motiva utriusque actus possunt simul proponi, ita nequeant ipsi actus simul elici. *P. ad eadem sententia.*

36. Dices I. Christus dixit Thomae *Joan. 20. Quia vidisti me, Thoma, credidisti;* ergo fides potest esse de visis. Resp. I. Christum non dixisse, quod vidisti Thoma credidisti, quia nempe aliud vidit, aliud credidit; ut *Augustinus & Gregorius* loquuntur: vidit enim hominem & credidit Deum.

Explicatur
illud *Joan. 20. Quia vidisti me, Thoma, credidisti.*

Neque visio assignatur ut causa seu motivum assensus fidei, sed potius ut causa evidentioris credibilitatis, & manuducens Thomam ad concipiendam fidem. Resp. II. ibi juxta literalem sensum potissimum agi de fide resurrectionis, q. d. quia sensibus curiosè me explorasti, credidisti me resurrexisse à mortuis, & consequenter me esse Dominum Deum tuum, sive verum Deum & hominem.

An resurrexerit
oculariter
visa, credi potest.

Sed difficultas tunc manet, qui potuerit credere, quod videbat. Ad quam dico, potuisse resurrectionem concurrente divina auctoritate credere: nam (ut omittam, quod Thomas non viderit resurrectionem fieri, sed factam esse, iudicij ex sensatione desumptis, collegerit) etiam illam fieri oculis vidisset, inde non habuisset perfectam & physicam facti evidentiam; cum visio ocularis tantum feratur in externam speciem, cui posset subesse falsitas per sensuum illusionem. Quare visà etiam resurrectione & Christi redivi corpore existimare potuisset, se phantasma vel visum videre. Nam Petrus Angelum coram se cernens, & ab eo contractatus, nesciebat, quia verum est, quod fiebat per Angelum: & Domino super mare ambulante, dicebant Discipuli, Quia phantasma est: & Angeli in corporibus assumptis apparebant esse veri homines, quales tamen non erant. Fidei proinde debet manere locus, ut ex ejus lumine homo magis firmetur, quam ex sensuum operatione. Et nihilominus adhuc Thomas aliud vidit, nempe

Henric. Sum. Theol. Pars III.

speciem externam, aliud credidit, nempe tum Verbum, & redivivam humanitatem (quae per se non videbatur) tum divinitatem.

Dices II. *Credere oportet accedentem ad Deum, quia est*, ut ait Apostolus *ad Hebr. 11.* hoc autem cadere potest sub notitiam evidentem, & consequenter Philosophus qui illam de facto haberet, non posset credere, nec, si foret infidelis, justificari. Responderi solet, naturaliter quidem sciri, quod Deus sit tamquam auctor naturae, non verò tamquam auctor gratiae; qui autem ad justificationem tendunt, accedere debere ad Deum tamquam auctorem gratiae, atque adeò id per fidem; ab ijs etiam qui Deum esse evidenter norunt, credi oportere. Sed contra facit, quod hoc appareat contra planum sensum verborum, ac etiam receptum Apostoli intellectum; cui conformiter in capite Symboli ponitur fides in unum Deum, ac existentiam illius, etiam tamquam auctoris naturae. Et Apostolus supra mox subjicit fidem in Deum remuneratorem; quod spectat ad eum tamquam auctorem gratiae & bonorum supernaturalium. Respondetur itaque aliter, quod hujusmodi Philosophus non necessariò semper sibi proponeret medium scientificum, quin immò posset intellectum ab eo divertere, atque adeò credere, quod Deus sit, sicque ulterius ad justitiam accedere. Quòd si adeò vivaciter medium scientificum memoriae infixisset, ut quoties de Deo cogitat, semper illud occurreret, consequenter determinaret primo loco ad actum scientificum, qui non est proximè liber, adeoque stante istà hypothese non posset iste Philosophus credere huic articulum, nec justificari: quamvis hoc non sit natum fieri, neque consonum suavi providentiæ Dei.

37. Qui Philosophus credere possit existentiam Dei scientificam, variè variè explicans.

Verum non est necesse nos ad has angustias redigi. Admitto enim simpliciter posse talem Philosophum simul scire & credere existentiam Dei; sed scientià à posteriori & ex creaturis desumptà, quae non est propriè & strictè dicta scientià, scilicet immediata aut per proprias & intrinsecas causas, de qua *Scotus* solum loquitur, ut patet *d. 24. n. 13 & 17.* Consentitque *nostrer Franciscus Castillo disp. 4. qu. 2. nn. 28. & seqq.* Et merito: nam hæc scientià non generat perfectam evidentiam de objecto, cujus propria natura & secundum intrinseca sua considerata ex hoc nobis evidenter non patet, utpote quæ per proprias species non cognoscitur. Sicut ex vilo fumo evidenter inferitur existentia ignis, cujus tamen natura ex hoc in se non evidenter cognoscitur. Prout etiam ex evidenter cognita veracitate Dei, & ejusdem revelatione, inferitur evidenter, quòd sit verum, esse v. g. Deum trinum; & tamen connexio

38. Alia explicatio hujus difficultatis.

Trinitatis cum Deo in se manet nobis incivens. Immo credendo articulo revelato etiam ferimur per assensum in ipsam primam veritatem revelatam, & quidem, frequenter saltem, evidenter cognitam. Quare adhuc fides erit rerum non apparentium, quæ scilicet in se non solum non videntur, sed etiam intrinsecè spectatæ manent invidentes, quatenus in propriis terminis & per proprias species non cognoscuntur.

39. *An Philosophus Christianus certior sit præ gentili de existentia Dei.*
 Ex quo etiam patet, quæ dicendum ad instantiam desumptam ex majori certitudine de existentia Dei naturaliter cogniti, quam habet philosophus Christianus præ Gentili; utique ob adjunctum lumen & notitiam adeoque certitudinem fidei. Nam est hoc totum verum sit, nil contra nos. Deinde alij dicerent, ex parte scientiæ actualis esse parem utriusque certitudinem; nisi quoddam frequenter sint notitiæ Gentilium de Deo immixti errores, in Christiano per fidem sublatis: esse tamen disparem certitudinem in actu primo, quatenus in Christiano præterea est fides de Deo, & accedere potest assensus Theologicus præmissis fidei innixus.

40. *An & qualiter articulos symboli sensibus perceptos crediderit Deipara & Apostoli.*
 Dices III. ex nostra Doctrina sequitur, Deiparam non habuisse fidem de suo conceptu quatenus facta sine opera viri, utpote eatenus evidentiâ experientiâ noto; neque etiam de crucifixione, morte, ascensione Filii à se visis. Idemque est de Apostolis, qui ea viderunt. Et tamen hi articuli in Symbolo proponuntur, tamquam ab omnibus credendi. Responderi posset, locum fuisse fidei circa ista mysteria pro tempore, quo evidentia rei se non ingerebat intellectui ipsorum, hoc attendente solum ad motivum fidei, sepositâ consideratione mediæ evidentis: aut certè ipsos aliud vidisse, aliud credidisse; credidisse, inquam, mysteria ista quæ concernentia Deum hominem, qui conceptus, crucifixus &c. credebatur, non videbatur. Immo cum experientia sensuum per se solum tenderet in speciem externam, probabilissimè erat locus fidei firmiori etiam circa mysteria ista, quæ humanitatem concernentia. Quoddam si denique actualis istorum fides ob ingerentem se jugiter evidentiam in prædictis non potuisset constare, non fuisset utique ipsis aliter quam in præparatione animi necessaria.

41. *Fides supernaturalis & opinio aut fides humana simul consistunt.*
 Dico III. Fidei supernaturalis assensus rectè consistit cum assensu opinionis aut fidei humanæ in eodem intellectu. Ita plerique Doctores. Ratio est: quia nullum est fundamentum incompatibilitatis. Etsi enim (quod allegari posset) opinio & fides humana sit fallibilis, fides autem divina infallibilis; quid lumen vetat intellectum judicare per unum actum de veritate objecti quantum est ex parte talis mediæ seu motivi fallibiliter, & per alium actum

quantum est ex parte alterius mediæ infallibiliter? Ubi adhuc erit, locus formæ nisi ad opinionem requisitæ: tum quia in ipsa manebit formido, saltem radicalis, cum actualis non sit ad eam necessaria: tum quia etiam actualis esse poterit, quo scilicet timeatur de veritate objecti quatenus substantiæ medio opinativo, sive de connectione utriusque. Ut omittam etiam fidei diviniæ subinde adesse actualem dubitationem, saltem involuntariam. Consideratur: quia de facto motiva humana proponuntur tamquam dispositiones manu ducentes ad fidem; mysteriaque creduntur non solum ob auctoritatem divinam, sed etiam sæpe ob auctoritatem humanam Ecclesiæ, consensum Sapientum &c., quæ caulant credibilitatem & assensum fidei humanæ. Similiter ad roborandam fidei mysteria sæpe junctur motiva probabilia; adeoque possunt fundare actum ubi respondentem, non obstante consortio assensus fidei.

QUÆSTIO V.

An dabilis sit Evidentia Revelationis, & an Repugnet fidei?

42. *Quid evidentiæ revelationis seu in attestante. An Angelis concessa. Illius quorum non plane evidens.*
 Evidentia revelationis, quæ etiam appellari solet evidentia in attestante, consistit in hoc, quod ei, cui fit revelatio, sit evidens, esse Deum qui loquitur, seu esse locutionem & testimonium Dei. Quæ juxta satis receptam Doctorem sententiam contigit Angelis, præsertim supremo, in statu viæ. Idque colligitur ex eo, quod hi clarè noverant, non esse creaturam, quæ loquebatur: hanc enim evidenter novissent, & quidem longè evidentiùs, quam nos possimus deprehendere, quibus nobis loquatur: adeoque manifestè ijs erat, Deum esse, qui loquebatur. Nihilominus evidentia hæc non apparet omnino perfecta: simpliciter enim dubitare potuisset Angelus, num fortasse loqueretur creatura, divinitus occultata ipsi Angelo. Et quamvis ei evidens fuisset, Deum loqui vel creaturam divinitus occultatam, adhuc non fuisset ei evidens Deum loqui per se vel per illam creaturam; nisi simul fuisset ei evidens (quod non erat necesse) istam creaturam à Deo occultari in ordine ad faciendam revelationem. Alioquin potuisset occultari ad alios fines, & sic occultata loqui nomine Dei absque ejusdem commissione.

43. *Alii modi explicandi hanc evidentiam in Angelis.*
 Manifestius apparuisset perfectissima in attestante evidentia, admittà in Angelis specie abstractiva distinctè representante divinam essentiam; quæ juxta Doctorem Subtilem 2. d. 5. q. 9. n. 7. est possibilis, & juxta varios Scotistas hæc facta fuit eisdem concessa. Præterea sine hac specie videri posset Deus clarè potuisse insinuare Angelis, ipsum esse qui loquebatur, infundendo eis per